

WYCIĄG Z KONCEPCJI PROJEKTU „MAZOWSZE BEZ SMOGU” REALIZOWANEGO W RAMACH FEM 2021-2027

I. Cel i ogólny opis projektu

Mazowsze bez Smogu to projekt, którego liderem będzie Województwo Mazowieckie. W roli partnerów przewiduje się jst z obszaru województwa mazowieckiego. Projekt ma na celu wsparcie jst we wdrażaniu Programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim. Program zakłada ograniczenie emisji i zmniejszenie stężeń: pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, B(a)P oraz dwutlenku azotu. Zaangażowanie jst w realizację Programu jest niezbędne, gdyż jedynie współpraca pomiędzy samorządami lokalnymi i Samorządem Województwa Mazowieckiego pozwoli na efektywne wdrożenie strategii poprawy jakości powietrza oraz realizację neutralnej środowiskowo polityki energetyczno-klimatycznej. Planowane interwencje będą dotyczyły w szczególności podnoszenia potencjału administracyjnego gmin w zakresie:

- właściwego planowania działań związanych z ochroną powietrza,
- komunikacji z mieszkańcami, doradztwa energetycznego i ekologicznego
- wdrażania systemów informatycznych wspierających procesy zarządzania jakością powietrza,
- monitorowania, kontroli i egzekucji działań w zakresie poprawy jakości powietrza.

II. Ogólny zakres projektu

Niniejszy projekt zakłada doprowadzenie do poprawy jakości powietrza poprzez zapewnienie sieci ekspertów wyspecjalizowanych w dziedzinie ochrony powietrza i energetyki, a także zapewnienie dostępu do informacji i możliwości aktywnej ich wymiany pomiędzy jst i innymi podmiotami zainteresowanymi i związanymi z ochroną powietrza. W zakresie projektu znajdują się poniższe działania:

1. doradztwo energetyczne i ekologiczne - realizowane poprzez zatrudnienie ekodoradców (zadanie jst),
2. serwis internetowy wspierający procesy zarządzania jakością powietrza, obejmujący obszar całego województwa (zadanie Lidera),
3. edukacja ekologiczna – realizowana poprzez działania informacyjno-edukacyjne prowadzone na szczeblu wojewódzkim i lokalnym (zadanie jst i Lidera).

III. Szczegółowy zakres projektu

1. Doradztwo energetyczne i ekologiczne

Doradztwo będzie realizowane przez **ekodoradców**. Będą oni stanowić wsparcie jst w realizacji działań z zakresu ochrony powietrza, ale nie tylko. Będą również wsparciem pracowników jst w zakresie energetyki i dziedzin pokrewnych ochronie powietrza, m.in. w zakresie wykorzystania dostępnych narzędzi i przepisów prawa. Jednocześnie ekodoradcy stanowić będą wsparcie mieszkańców w dążeniu do poprawy jakości życia i zdrowia. Ponadto ekodoradcy swoim działaniem i postawą będą kreowali wizerunek jst jako podmiotu wiarygodnego, kompetentnego i otwartego na mieszkańca, wychodzącego naprzeciw potrzebom mieszkańców i podejmującego się najcięższych zadań w celu ochrony zdrowia mieszkańców i ochrony środowiska, w którym żyją. Ekodoradcy będą stanowili wykwalifikowaną kadrę pracowniczą i będą posiadać kompetencje pozwalające na realizację powierzonych im działań.

Warto zaznaczyć, że brak realizacji przez jst działań wskazanych w Programie ochrony powietrza wiąże się z sankcjami. Dlatego działanie ekodoradcy w tym zakresie przyczyni się do zmniejszenia konsekwencji dla jst bądź ich całkowitego wyeliminowania.

Ekodoradcy (...) będą zobowiązani do realizacji wszystkich zadań wskazanych w ww. opisie etapów projektu w 100%.

Naczelną ideą funkcjonowania sieci ekodoradców będzie koncentracja na współpracy z mieszkańcami i umocnienie kompetencji jst oraz jej roli w kreowaniu lokalnej polityki ochrony powietrza, a także realizacja strategii ochrony powietrza przygotowanej podczas szkoleń.

Zadania realizowane przez partnerów i ekodoradców w ramach projektu:

Realizacja zadań związanych z zatrudnieniem i pracą ekodoradców została podzielona na trzy etapy, a do każdego etapu przypisano odpowiednie działania.

I etap (2024)

Zadania Ekodoradców związane będą z realizacją w gminach działań służących wdrażaniu Programu ochrony powietrza poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza pochodzących ze źródeł indywidualnych. W ramach I etapu projektu realizacja **tych zadań odbędzie się poprzez:**

- 1) obsługę systemów wytworzonych przez Województwo w ramach niniejszego projektu;
- 2) opracowanie strategii służącej poprawie jakości powietrza jako podsumowanie szkoleń początkowych, m.in. na podstawie dokumentów gminnych takich jak Plan gospodarki niskoemisyjnej, Program ograniczania niskiej emisji oraz założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, paliwa gazowe i energię elektryczną, itp. W strategii konieczne będzie uwzględnienie co najmniej potrzeb gminy, uwarunkowań, a także prac niezbędnych do podjęcia w celu osiągnięcia efektów środowiskowych wynikających z Programu ochrony powietrza, uchwały antysmogowej i norm jakości powietrza. Ostateczna wersja strategii zostanie zaakceptowana na ostatnim bloku dotyczącym ochrony powietrza. Dzięki temu zarówno gmina jak i ekodoradca, po ukończeniu szkoleń będą posiadać gotowy plan działania z zakresu ochrony powietrza;
- 3) wsparcie w monitorowaniu/ monitorowanie stanu realizacji założeń Programu ochrony powietrza i Planu działań krótkoterminowych;
- 4) pomoc w prowadzeniu sprawozdawczości/ prowadzenie sprawozdawczości z realizacji Programu ochrony powietrza i Planu działań krótkoterminowych (za pośrednictwem internetowej platformy sprawozdawczej Województwa Mazowieckiego lub innego dedykowanego serwisu);
- 5) monitorowanie stanu inwentaryzacji źródeł ciepła oraz wsparcie w aktualizacji/ bieżącą aktualizację bazy danych;
- 6) wykonanie/ aktualizację analizy/ badań dotyczących potrzeb edukacyjnych mieszkańców gminy, w tym zidentyfikowanie grup wymagających szczególnego wsparcia oraz opracowanie scenariusza planowanych do przeprowadzenia działań. Szczegółowe informacje dotyczące akcji i scenariusza zawarto w rozdziale III pkt 2 Edukacja ekologiczna;
- 7) wykonanie/ aktualizację analizy/ diagnozy ubóstwa energetycznego mieszkańców gminy, w tym na podstawie istniejących danych i rejestrów, np. pochodzących z ośrodków pomocy społecznej. Może być wykonana samodzielnie lub zlecona podmiotowi zewnętrznemu;
- 8) udział w kontrolach palenisk oraz czynną współpracę w tym zakresie z uprawnionymi urzędnikami gminy, strażą miejską/gminną i policją. Ekodoradca w ramach projektu jest zobowiązany do udziału w/ przeprowadzenia kontroli w wymiarze **10% liczby** zgodnej z założeniami przyjętymi w uchwale Sejmiku Województwa Mazowieckiego ws. programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone

poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wraz z aktualizacją. Nie zwalnia to gminy z realizacji pozostałych 90% liczby kontroli zgodnej z założeniami POP, poza projektem;

- 9) doradztwo mieszkańcom w zakresie wymiany źródła ogrzewania i termomodernizacji oraz pomoc w pozyskaniu środków finansowych w:
- **min. 5 gospodarstw domowych** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców **<10 000**,
 - **min. 7 gospodarstw domowych** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców **≥ 10 000 < 20 000**,
 - **min. 10 gospodarstw domowych** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców **≥20 000**,
- w tym:
- a) identyfikację w budynkach mieszkalnych elementów wymagających termomodernizacji,
 - b) wykonanie planu termomodernizacji (nie budowlanego, ale planu wskazującego element podlegający konieczności zmiany/wymiany/modernizacji/uszczelnienia (np. wymiana okien, termomodernizacja, energooszczędne AGD) i poszukiwanie źródeł wsparcia dla sfinansowania tych działań. Zakres obowiązków ekodoradców nie obejmuje przeprowadzania profesjonalnych pełnych ocen charakterystyki energetycznej lub sporządzania kompletnych projektów technicznych na potrzeby termomodernizacji, wymiany źródeł ciepła, czy modernizacji instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej.), jeżeli to możliwe zawierająca również szacunkową wycenę robót,
 - c) ocenę możliwości finansowych mieszkańca i rozłożenia w czasie działań termomodernizacyjnych,
 - d) analizę zasadności wymiany źródła ciepła,
 - e) analizę możliwości zastosowanie OZE,
 - f) doradztwo w zakresie wymagań uchwały antysmogowej i Programu ochrony powietrza,
 - g) informowanie w zakresie zadań wynikających z Planu działań krótkoterminowych, w przypadku wydania komunikatów przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska o ryzyku przekroczenia norm jakości powietrza,
 - h) informowanie o obowiązku wprowadzania danych dotyczących posiadanego źródła ciepła do CEEB, w tym: zapoznanie z przepisami prawa, pokazanie jak działa CEEB i pomoc w wypełnieniu deklaracji,
 - i) pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację działań związanych z ochroną powietrza:
 - i. znalezienie i wybranie odpowiedniego instrumentu finansowania (spośród gminnych, krajowych, unijnych i innych),
 - ii. pomoc w przygotowaniu lub pozyskaniu dokumentów do wniosków o udzielenie pomocy finansowej,
 - iii. pomoc w wypełnieniu, złożeniu wniosku o dofinansowanie i jego rozliczeniu w oparciu o przekazane przez mieszkańca dokumenty księgowo i protokoły odbioru robót (jeżeli nie leży to w kompetencjach punktu programu Czyste Powietrze), w tym współpraca z konsultantem punktu programu Czyste Powietrze (zaznacza się, że ekodoradca w ramach umowy związanej z realizacją niniejszego projektu nie może prowadzić punktu programu Czyste Powietrze, gdyż jest on finansowany z innych środków, co spowodowałoby niezachowanie zasady zakazu podwójnego finansowania).

II etap (2025)

W ramach II etapu projektu realizacja zadań Ekodoradców odbędzie się poprzez:

1. obsługę systemów wytworzonych przez Województwo w ramach niniejszego projektu;
2. wsparcie w monitorowaniu/ monitorowanie stanu realizacji założeń Programu ochrony powietrza i Planu działań krótkoterminowych;
3. pomoc w prowadzeniu sprawozdawczości/ prowadzenie sprawozdawczości z realizacji Programu ochrony powietrza i Planu działań krótkoterminowych (za pośrednictwem internetowej platformy sprawozdawczej Województwa Mazowieckiego, lub innego dedykowanego serwisu);
4. monitorowanie stanu inwentaryzacji źródeł ciepła oraz wsparcie/ bieżącą aktualizację bazy danych;
5. nadzór nad wdrażaniem opracowanej w I etapie strategii służącej poprawie jakości powietrza oraz monitorowanie realizacji uchwał i strategii lokalnych w zakresie ochrony powietrza (tj. Plan gospodarki niskoemisyjnej, Program ograniczania niskiej emisji oraz założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, paliwa gazowe i energię elektryczną, itp.) oraz w razie potrzeby ich ponowną aktualizację i integrację;
6. wsparcie w pozyskiwaniu zewnętrznego wsparcia finansowego dla gminy na realizację zidentyfikowanych potrzeb w zakresie inwestycji i działań ograniczających emisję zanieczyszczeń, podnoszących efektywność energetyczną i budujących świadomość społeczną w tym zakresie (wyszukanie instrumentów wsparcia, pomoc merytoryczna w wypełnieniu wniosku o dofinansowanie, wsparcie merytoryczne realizacji projektu). Zadanie nie obejmuje samodzielnego prowadzenia inwestycji w gminie;
7. utworzenie bazy danych dot. ubóstwa energetycznego w gminie;
8. organizację wydarzeń w zakresie ochrony powietrza (przynajmniej **2 wydarzenia** w roku, tj. po 1 wydarzeniu w każdym półroczu), skierowanych do grup wymagających szczególnego wsparcia (określonych w wyniku przeprowadzonego badania/ analizy w I etapie projektu), np. szkoleń na temat przepisów uchwały antysmogowej oraz obowiązków z niej wynikających, pokazów jak monitorować zużycie energii i jak oszczędność energii wpłynie na budżet domowy, kolportażu publikacji dot. uchwały antysmogowej i obowiązków z nich wynikających oraz działań wspierających efektywność energetyczną. Szczegółowe informacje dotyczące akcji zawarto w rozdziale III pkt 2 Edukacja ekologiczna;
9. organizację wydarzeń w zakresie ochrony powietrza (przynajmniej **2 wydarzenia w roku**, tj. po 1 wydarzeniu w każdym półroczu), skierowanego do ogółu społeczeństwa, np. szkoleń na temat przepisów uchwały antysmogowej oraz obowiązków z niej wynikających, pokazów jak monitorować zużycie energii i jak oszczędność energii wpłynie na budżet domowy, kolportażu publikacji dot. uchwały antysmogowej i obowiązków z nich wynikających oraz działaniach wspierających efektywność energetyczną. Szczegółowe informacje dotyczące akcji zawarto w rozdziale III pkt 2 Edukacja ekologiczna;
10. organizację przynajmniej **2 spotkań w roku** (przynajmniej 1 spotkanie na półroczu) z grupami opiniotwórczymi tj. przedsiębiorcami, lekarzami, księżmi, Ochotniczą Strażą Pożarną, Lokalnymi Grupami Działania, organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi działającymi w obszarze ochrony powietrza/środowiska. Spotkania mają na celu zapoznanie z tematyką zanieczyszczenia powietrza, jego skutkami oraz oferowanymi programami pomocowymi, mającymi na celu ochronę powietrza. Szczegółowe informacje dotyczące akcji zawarto w rozdziale III pkt 2 Edukacja ekologiczna;
11. przeprowadzenie akcji informacyjnej o wymaganiach uchwały antysmogowej dla Mazowsza oraz dostępnych formach dofinansowania do wymiany kotłów. Ekodoradca jest zobowiązany dotrzeć przynajmniej **1 raz do każdego punktu adresowego**, pod którym eksploatowana jest instalacja na paliwa stałe. Szczegółowe informacje dotyczące akcji zawarto w rozdziale III pkt 2 Edukacja ekologiczna;
12. udział w kontrolach palenisk oraz czynną współpracę w tym zakresie z uprawnionymi urzędnikami gminy, strażą miejską/gminną i policją. Ekodoradca w ramach projektu jest zobowiązany do udziału w/ przeprowadzenia kontroli w wymiarze **25% liczby** zgodnej z założeniami przyjętymi w uchwale Sejmiku Województwa Mazowieckiego ws. programu

ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wraz z aktualizacją. Nie zwalnia to gminy z realizacji pozostałych 75% liczby kontroli zgodnej z założeniami POP, poza projektem;

13. zlecenie badania próbek popiołu do akredytowanego laboratorium w celu wykrycia spalania najgorszej jakości paliw i odpadów. Ekodoradca jest zobowiązany do zlecenia badania próbek popiołu w wymiarze **10% kontroli przeprowadzonych w ramach niniejszego projektu**;
14. doradztwa mieszkańcom w zakresie wymiany źródła ogrzewania i termomodernizacji oraz pomoc w pozyskaniu dofinansowania (należy przez to rozumieć czynności opisane w pkt. 9 etapu I). Ekodoradca jest zobowiązany do odwiedzenia:
 - **min. 12 gospodarstw domowych** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców **<10 000**,
 - **min. 24 gospodarstw domowych** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców **≥ 10 000 < 20 000**,
 - **min. 48 gospodarstw domowych** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców **≥20 000**.

III etap (2026-2028)

W ramach III etapu projektu realizacja zadań Ekodoradców odbędzie się poprzez:

1. obsługę systemów wytworzonych przez Województwo w ramach niniejszego projektu;
2. wsparcie w monitorowaniu/ monitorowanie stanu realizacji założeń Programu ochrony powietrza i Planu działań krótkoterminowych;
3. pomoc w prowadzeniu sprawozdawczości/ prowadzenie sprawozdawczości z realizacji Programu ochrony powietrza i Planu działań krótkoterminowych (za pośrednictwem internetowej platformy sprawozdawczej Województwa Mazowieckiego lub innego dedykowanego serwisu);
4. monitorowanie stanu inwentaryzacji źródeł ciepła oraz wsparcie/ bieżącą aktualizację bazy danych;
5. nadzór nad wdrażaniem opracowanej w I etapie strategii służącej poprawie jakości powietrza oraz monitorowanie realizacji uchwał i strategii lokalnych w zakresie ochrony powietrza (tj. Plan gospodarki niskoemisyjnej, Program ograniczania niskiej emisji oraz założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, paliwa gazowe i energię elektryczną, itp.) oraz w razie potrzeby ich ponowną aktualizację i integrację;
6. wsparcie w pozyskiwaniu zewnętrznego wsparcia finansowego dla gminy na realizację zidentyfikowanych potrzeb w zakresie inwestycji i działań ograniczających emisję zanieczyszczeń, podnoszących efektywność energetyczną i budujących świadomość społeczną w tym zakresie (wyszukanie instrumentów wsparcia, pomoc merytoryczna w wypełnieniu wniosku o dofinansowanie, wsparcie merytoryczne realizacji projektu). Zadanie nie obejmuje samodzielnego prowadzenia inwestycji w gminie;
7. wydrukowanie i dystrybucję:
 - **min. 1000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców **< 10 000**,
 - **min. 2.000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców **≥ 10 000 < 20 000**,
 - **min. 3.000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców **≥ 20 000**,

możliwe jest wykorzystywanie własnych materiałów, jak i wytworzonych przez Lidera i organizacje pozarządowe. Jednak wykorzystywanie materiałów innych niż pochodzące od Lidera i Partnera wymaga zatwierdzenia ze strony Lidera oraz zgody podmiotu wytwarzającego;

8. organizację wydarzeń w zakresie ochrony powietrza (przynajmniej **2 wydarzenia w roku**,

- tj. po 1 wydarzeniu w każdym półroczu), skierowanych do grup wymagających szczególnego wsparcia (określonych w wyniku przeprowadzonego badania/ analizy w I etapie projektu), np. szkoleń na temat przepisów uchwały antysmogowej oraz obowiązków z niej wynikających, pokazów jak monitorować zużycie energii i jak oszczędność energii wpłynie na budżet domowy, kolportażu publikacji dot. uchwały antysmogowej i obowiązków z nich wynikających oraz działaniach wspierających efektywność energetyczną (łącznie 6 wydarzeń w III etapie (w ciągu 3 lat)). Szczegółowe informacje dotyczące akcji zawarto w rozdziale III pkt 2 Edukacja ekologiczna;
9. organizację wydarzeń w zakresie ochrony powietrza (przynajmniej **2 wydarzenia w roku**, tj. po 1 wydarzeniu w każdym półroczu), skierowanych do ogółu społeczeństwa, np. szkoleń na temat przepisów uchwały antysmogowej oraz obowiązków z niej wynikających, pokazów, jak monitorować zużycie energii i jak oszczędność energii wpłynie na budżet domowy, kolportażu publikacji dot. uchwały antysmogowej i obowiązków z nich wynikających oraz działaniach wspierających efektywność energetyczną (łącznie 6 wydarzeń w III etapie (w ciągu 3 lat)). Szczegółowe informacje dotyczące akcji zawarto w rozdziale III pkt 2 Edukacja ekologiczna;
 10. organizację przynajmniej **2 spotkań w roku** (przynajmniej 1 spotkanie na półrocze) z grupami opiniotwórczymi tj. przedsiębiorcami, lekarzami, księżmi, nauczycielami, OSP, Lokalnymi Grupami Działania, organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi działającymi w obszarze ochrony powietrza/środowiska (łącznie 6 wydarzeń w III etapie (w ciągu 3 lat)). Spotkania mają na celu zapoznanie z tematyką zanieczyszczenia powietrza, jego skutkami oraz oferowanymi programami pomocowymi, mających na celu ochronę powietrza. Szczegółowe informacje dotyczące akcji zawarto w rozdziale III pkt 2 Edukacja ekologiczna;
 11. przeprowadzenie akcji informacyjnej o wymaganiach uchwały antysmogowej dla Mazowsza oraz dostępnych formach dofinansowania do wymiany kotłów. Ekodoradca jest zobowiązany dotrzeć przynajmniej **1 raz w ciągu roku do każdego punktu adresowego**, pod którym eksploatowana jest instalacja na paliwa stałe (łącznie 3 akcje w III etapie (w ciągu 3 lat)). Szczegółowe informacje dotyczące akcji zawarto w rozdziale III pkt 2 Edukacja ekologiczna;
 12. udział w kontrolach palenisk oraz czynną współpracę w tym zakresie z uprawnionymi urzędnikami gminy, strażą miejską/gminną i policją. Ekodoradca w ramach projektu jest zobowiązany do udziału w/przeprowadzenia kontroli **50% liczby** zgodnej z założeniami przyjętymi w uchwale Sejmiku Województwa Mazowieckiego ws. programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wraz z aktualizacją rocznie. Nie zwalnia to gminy z realizacji pozostałych 50% liczby kontroli zgodnej z założeniami POP, poza projektem;
 13. zlecenie badania próbek popiołu do akredytowanego laboratorium w celu wykrycia spalania najgorszej jakości paliw i odpadów. Ekodoradca jest zobowiązany do zlecenia badania próbek popiołu w wymiarze **10% kontroli przeprowadzonych w ramach niniejszego projektu**;
 14. doradztwo mieszkańcom w zakresie wymiany źródła ogrzewania i termomodernizacji oraz pomoc w pozyskaniu dofinansowania (należy przez to rozumieć czynności opisane w pkt. 9 etapu I). Ekodoradca jest zobowiązany do odwiedzenia:
 - **min. 24 gospodarstw domowych** w ciągu roku w przypadku gmin o liczbie mieszkańców <10 000 (łącznie 72 gospodarstwa domowe w III etapie (w ciągu 3 lat)),
 - **min. 48 gospodarstw domowych** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców $\geq 10\ 000 < 20\ 000$, (łącznie 144 gospodarstw domowych w III etapie (w ciągu 3 lat)),
 - **min. 72 gospodarstwa domowe** w przypadku gmin o liczbie mieszkańców $\geq 20\ 000$ (łącznie 216 gospodarstw domowych w III etapie (w ciągu 3 lat)).
 15. wsparcie działań zmierzających ku zwiększeniu oszczędności zużycia energii w gospodarstwach domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym (gospodarstwa domowe objęte ubóstwem energetycznym zostaną zdiagnozowane w I i II etapie projektu) poprzez:

- a) wizyty Ekodoradcy w domach i mieszkaniach osób ubogich energetycznie, w tym m.in. u osób, które są pod opieką OPS (wizyty mogą odbywać się przy udziale pracowników OPS i/lub zewnętrznego eksperta w dziedzinie efektywności energetycznej i oszczędności energii/audytora energii, którzy mogą pomóc Ekodoradcy podczas wizyt (np. w celu przygotowania audytów energetycznych lub oceny charakterystyki energetycznej odwiedzanych gospodarstw domowych)),
 - b) analizę zużycia energii w mieszkaniu oraz możliwości jej zmniejszenia,
 - c) analizę potrzeb w zakresie działań inwestycyjnych (wymiana okien, termomodernizacja, energooszczędne AGD) i poszukiwanie źródeł wsparcia dla sfinansowania tych działań,
 - d) propagowanie zmiany nawyków,
 - e) zapewnienie dostępu do informacji nt. możliwości poradzenia sobie z problemem.
- Ekodoradca jest zobowiązany do odwiedzenia:
- **min. 12 gospodarstw domowych ubogich energetycznie** rocznie w przypadku gmin o liczbie mieszkańców <10 000 (łącznie w trzecim etapie projektu 36 gospodarstw);
 - **min. 18 gospodarstw domowych ubogich energetycznie** rocznie w przypadku gmin o liczbie mieszkańców $\geq 10\ 000 < 20\ 000$ (łącznie w trzecim etapie projektu 54 gospodarstw),
 - **min. 24 gospodarstw domowych ubogich energetycznie** rocznie w przypadku gmin o liczbie mieszkańców $\geq 20\ 000$ (łącznie w trzecim etapie projektu 72 gospodarstwa).

Uwaga! Brak realizacji zadań przez ekodoradcę w liczbie wskazanej w rozdziale III niniejszej koncepcji, a co za tym idzie brak osiągnięcia wskaźników monitorowania projektu przez partnera będzie skutkowało brakiem otrzymania refundacji poniesionych kosztów za poszczególne okresy rozliczeniowe.

Tabela 1 Podsumowanie zadań ekodoradcy w okresie realizacji projektu z podziałem na lata

Podmiot	Lp	Zadanie	2022-2023 (etap 0)	2024 (etap I)	2025 (etap II)	2026 (etap III)	2027 (etap III)	2028 (etap III)
Lider	1.	Kampania edukacyjna	✓	✓	✓	✓		
Lider	2.	Serwis internetowy		✓	✓	✓	✓	✓
Lider	3.	Organizacja szkoleń i wydarzeń dla ekodoradców		✓	✓	✓	✓	✓
Lider	4.	Obsługa projektu	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gmina	5.	Przygotowanie do realizacji projektu (deklaracja, podpisanie dokumentów, przygotowanie zakresów obowiązków ekodoradców)	✓	✓				
Gmina	6.	Rekrutacja		✓	✓ (w przypadku rozwiązania umowy z poprzednim ekodoradcą)	✓ (w przypadku rozwiązania umowy z poprzednim ekodoradcą)	✓ (w przypadku rozwiązania umowy z poprzednim ekodoradcą)	✓ (w przypadku rozwiązania umowy z poprzednim ekodoradcą)
Gmina	7.	Zatrudnienie		✓	✓ (w przypadku rozwiązania umowy z poprzednim ekodoradcą)	✓ (w przypadku rozwiązania umowy z poprzednim ekodoradcą)	✓ (w przypadku rozwiązania umowy z poprzednim ekodoradcą)	✓ (w przypadku rozwiązania umowy z poprzednim ekodoradcą)
Gmina	8.	Wyposażenie stanowiska pracy i ekodoradcy		✓	✓	✓	✓	✓
Gmina	9.	Umożliwienie udziału w szkoleniach		✓	✓	✓	✓	✓
Gmina	10.	Uczestniczenie w tworzeniu strategii ochrony powietrza przez ekodoradcę i jej realizacji oraz przygotowanie planu działania ekodoradcy w nawiązaniu do opracowanej strategii		✓				
Gmina	11.	Monitorowanie realizacji projektu (merytoryczne i finansowe)		✓	✓	✓	✓	✓
Ekodoradca	12.	Obsługa systemów informatycznych		✓	✓	✓	✓	✓
Ekodoradca	13.	Wsparcie w monitorowaniu/monitorowanie POP i PDK		✓	✓	✓	✓	✓
Ekodoradca	14.	Pomoc w prowadzeniu/prowadzenie sprawozdawczości z POP i PDK		✓	✓	✓	✓	✓
Ekodoradca	15.	Wsparcie w aktualizacji/aktualizacja bazy inwentaryzacji źródeł ciepła		✓	✓	✓	✓	✓
Ekodoradca	16.	Aktualizacja i integracja gminnych strategii dotyczących ochrony powietrza		✓				
Ekodoradca	17.	Nadzór nad wdrażaniem gminnych strategii dotyczących ochrony powietrza			✓	✓	✓	✓
Ekodoradca	18.	Pozyskiwanie wsparcia finansowego dla gminy na realizację działań związanych z ochroną powietrza			✓	✓	✓	✓
Ekodoradca	19.	Zbadanie potrzeb edukacyjnych		✓				
Ekodoradca	20.	Organizacja wydarzeń w zakresie ochrony powietrza			2 wydarzenia	2 wydarzenia	2 wydarzenia	2 wydarzenia

Podmiot	Lp	Zadanie	2022-2023 (etap 0)	2024 (etap I)	2025 (etap II)	2026 (etap III)	2027 (etap III)	2028 (etap III)
		skierowanych do grup wymagających szczególnego wsparcia			(po 1 w każdym półroczu)	(po 1 w każdym półroczu)	(po 1 w każdym półroczu)	(po 1 w każdym półroczu)
Ekodoradca	21.	Organizacja wydarzeń w zakresie ochrony powietrza skierowanych do ogółu społeczeństwa			2 wydarzenia (po 1 w każdym półroczu)	2 wydarzenia (po 1 w każdym półroczu)	2 wydarzenia (po 1 w każdym półroczu)	2 wydarzenia (po 1 w każdym półroczu)
Ekodoradca	22.	Organizacja spotkań z grupami opiniotwórczymi			2 spotkania (po 1 w każdym półroczu)	2 wydarzenia (po 1 w każdym półroczu)	2 wydarzenia (po 1 w każdym półroczu)	2 wydarzenia (po 1 w każdym półroczu)
Ekodoradca	23.	Przeprowadzenia akcji informacyjnej, w miejscach gdzie eksploatowana jest instalacja na paliwa stałe			1 raz w roku do każdego punktu adresowego	1 raz w roku do każdego punktu adresowego	1 raz w roku do każdego punktu adresowego	1 raz w roku do każdego punktu adresowego
Ekodoradca	24.	Wydruk i dystrybucja materiałów edukacyjno-informacyjnych				- min. 1000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców < 10 000, - min. 2.000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥ 10 000 < 20 000, - min. 3.000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥ 20 000.	- min. 1000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców < 10 000, - min. 2.000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥ 10 000 < 20 000, - min. 3.000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥ 20 000.	- min. 1000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców < 10 000, - min. 2.000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥ 10 000 < 20 000, - min. 3.000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥ 20 000.
Ekodoradca	25.	Wykonanie analizy ubóstwa energetycznego		✓				
Ekodoradca	26.	Utworzenie bazy danych dotyczącej ubóstwa energetycznego			✓			
Ekodoradca	27.	Udział w kontrolach palenisk		10% liczby kontroli z POP	25% liczby kontroli z POP	50% liczby kontroli z POP	50% liczby kontroli z POP	50% liczby kontroli z POP
Ekodoradca	28.	Badanie próbek			10% z przeprowadzonych kontroli (o których mowa w punkcie 27 tabeli nr 1)	10% z przeprowadzonych kontroli (o których mowa w punkcie 27 tabeli nr 1)	10% z przeprowadzonych kontroli (o których mowa w punkcie 27 tabeli nr 1)	10% z przeprowadzonych kontroli (o których mowa w punkcie 27 tabeli nr 1)
Ekodoradca	29.	Doradztwo mieszkańcom i pomoc w pozyskaniu dofinansowania		- min. 5 gospodarstw domowych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców <10 tys., - min. 7 gospodarstw domowych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców od 10 do 20 tys., - min. 10 gospodarstw domowych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥20 tys.	- min. 12 gospodarstw domowych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców <10 tys., - min. 24 gospodarstw domowych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców od 10 do 20 tys., - min. 48 gospodarstw domowych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥20 tys.	- min. 24 gospodarstw domowych w ciągu roku w przypadku gmin o liczbie mieszkańców <10 000, - min. 48 gospodarstw domowych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥ 10 000 < 20 000, - min. 72 gospodarstwa domowe w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥20 000.	- min. 24 gospodarstw domowych w ciągu roku w przypadku gmin o liczbie mieszkańców <10 000, - min. 48 gospodarstw domowych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥ 10 000 < 20 000, - min. 72 gospodarstwa domowe w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥20 000.	- min. 24 gospodarstw domowych w ciągu roku w przypadku gmin o liczbie mieszkańców <10 000, - min. 48 gospodarstw domowych w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥ 10 000 < 20 000, - min. 72 gospodarstwa domowe w przypadku gmin o liczbie mieszkańców ≥20 000.
Ekodoradca	30.	Wsparcie oszczędności zużycia energii w gospodarstwach ubogich energetycznie				- min. 12 gospodarstw domowych ubogich energetycznie rocznie w przypadku gmin o liczbie mieszkańców <10 000, - min. 18 gospodarstw domowych ubogich energetycznie rocznie w przypadku gmin o liczbie	- min. 12 gospodarstw domowych ubogich energetycznie rocznie w przypadku gmin o liczbie mieszkańców <10 000, - min. 18 gospodarstw domowych ubogich energetycznie rocznie w przypadku gmin o liczbie	- min. 12 gospodarstw domowych ubogich energetycznie rocznie w przypadku gmin o liczbie mieszkańców <10 000, - min. 18 gospodarstw domowych ubogich energetycznie rocznie w przypadku gmin o liczbie

Podmiot	Lp	Zadanie	2022-2023 (etap 0)	2024 (etap I)	2025 (etap II)	2026 (etap III)	2027 (etap III)	2028 (etap III)
						mieszkańców $\geq 10\ 000 < 20\ 000$, - min. 24 gospodarstw domowych ubogich energetycznie rocznie w przypadku gmin o liczbie mieszkańców $\geq 20\ 000$.	mieszkańców $\geq 10\ 000 < 20\ 000$, - min. 24 gospodarstw domowych ubogich energetycznie rocznie w przypadku gmin o liczbie mieszkańców $\geq 20\ 000$.	mieszkańców $\geq 10\ 000 < 20\ 000$, - min. 24 gospodarstw domowych ubogich energetycznie rocznie w przypadku gmin o liczbie mieszkańców $\geq 20\ 000$.

Wskaźniki realizacji projektu zostaną określone na późniejszym etapie. Będą one stanowiły nawiązanie do działań wykonywanych przez ekodoradcę.

Wyposażenie stanowiska pracy

Wyposażenie stanowiska pracy powinno zostać przygotowane w taki sposób, aby umożliwiło prowadzenie pracy w terenie i nie powodowało ograniczeń w mobilności ekodoradcy.

Z racji tego, że ekodoradcy będą stanowili tzw. łącznik ze społeczeństwem, niezbędna będzie ich praca w terenie. Dlatego też w ramach projektu jst powinna umożliwić ekodoradcy mobilność w zakresie dotarcia do mieszkańców.

Szkolenia ekodoradców

Każdy z ekodoradców zatrudnionych w I etapie projektu zostanie **przeszkolony w jednakowym zakresie** – szkolenia zostaną zorganizowane specjalnie na potrzeby przygotowania merytorycznego ekodoradców i wyposażenia ich w jednakową wiedzę na starcie projektu, a program szkoleń zostanie dostosowany do świadczonych przez nich usług. Za organizację i finansowanie szkoleń będzie odpowiadał Lider projektu. Podmiot/ Podmioty realizujące szkolenie zostaną wybrane przez Lidera projektu w ramach postępowania przeprowadzonego zgodnie z wymogami ustawy Prawo zamówień publicznych. Podjęte zostaną starania aby program objął 4 bloki tematyczne:

1. blok ochrona powietrza i klimatu oraz energetyka,
2. blok psychologia potrzeb i komunikacji,
3. blok podstawy planowania i zarządzania,
4. blok finansowo – ekonomiczny.

Proponowane bloki szkoleń mogą ulec zmianie. Jednocześnie Lider projektu podejmie starania, aby w jak najdłuższym okresie po realizacji szkoleń, ekodoradcy byli objęci wsparciem z ramienia podmiotu prowadzącego szkolenia. Będzie to jednak zależne od wyników negocjacji. Planuje się, że każde szkolenie zostanie zakończone certyfikatem. Ponadto w ramach szkoleń przygotowany zostanie poradnik ekodoradcy, obejmujący tematykę omawianą podczas szkoleń.

Jednocześnie konieczne będzie podpisywanie przez Partnera umowy lojalnościowej ze szkolonym ekodoradcą na czas trwania projektu, tj. do końca 2028 r. W przypadku rezygnacji ze stanowiska Ekodoradcy będą zobowiązani do zwrotu kosztów szkolenia.

W ramach szkoleń każdy ekodoradca będzie zobowiązany przygotować strategię ochrony powietrza dla własnej gminy. W strategii konieczne będzie uwzględnienie co najmniej potrzeb gminy, uwarunkowań, a także prac niezbędnych do podjęcia w celu osiągnięcia efektów środowiskowych wynikających z Programu ochrony powietrza, uchwały antysmogowej i norm jakości powietrza. Prace nad przygotowaniem strategii będą realizowane przez cały okres trwania szkoleń, a wykładowcy będą udzielać wsparcia w określaniu poszczególnych działań. Ostateczna wersja strategii zostanie zaakceptowana na ostatnim bloku dotyczącym ochrony powietrza. Dzięki temu zarówno gmina jak i ekodoradca, po ukończeniu szkoleń będą posiadać gotowy plan działania z zakresu ochrony powietrza. Przewidywane są również coroczne warsztaty/szkolenia podnoszące umiejętności twarde i miękkie ekodoradców.

Wyposażenie w narzędzia do kontroli

Ekodoradca powinien posiadać **narzędzia do kontroli** przestrzegania uchwały antysmogowej, zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych, a także narzędzia pomocne do oceny zakresu niezbędnej termomodernizacji budynku (decyzja o zakupie należy do gminy), w tym:

1. wilgotnościomierz,

2. kamerę termowizyjną,
 3. termohigrometr cyfrowy THCA z dużym LCD, zegarem, alarmem i czujnikiem zewn.,
 4. narzędzia do poboru próbek popiołów paleniskowych i paliw.
- Dodatkowo można rozważyć zakupienie: drona.

2. Edukacja ekologiczna

Kampanie edukacyjne prowadzone przez jst

Kampanie edukacyjne będą poprzedzone wykonaniem badań dotyczących potrzeb edukacyjnych mazowieckiego społeczeństwa.

Następnie przygotowane zostaną akcje edukacyjno-informacyjne z uwzględnieniem trzech szczebli:

- 1) edukacji wybranych grup społecznych,
- 2) edukacji ogółu społeczeństwa,
- 3) edukacji grup opiniotwórczych, tj. przedsiębiorców, lekarzy, księży, OSP, organizacji pozarządowych, nauczycieli.

Przez wymienione wyżej wybrane grupy społeczne rozumie się grupy, których zmiana działań, narzędzi, przyzwyczajeń i nawyków może mieć największy wpływ na możliwość poprawy jakości powietrza w województwie. Zła jakość powietrza w strefach województwa mazowieckiego powoduje, że niezbędna jest także szeroko rozumiana edukacja ekologiczna ogółu społeczeństwa. Natomiast prowadzenie edukacji w stosunku do grup opiniotwórczych wpłynie na zachęcanie przez nie innych do podejmowania działań związanych z poprawą jakości powietrza.

Kampanie edukacyjne powinny nawiązywać przede wszystkim do poniższych elementów:

1. przyczyny pogarszania jakości powietrza (w tym źródła emisji, a także działania przeciętnego człowieka - np. spalanie odpadów; spalanie złej jakości paliw, użytkowanie złej jakości urządzeń grzewczych, użytkowanie wysokoemisyjnych pojazdów oraz niewłaściwy styl jazdy);
2. skutki zdrowotne i finansowe oddychania złej jakości powietrzem;
3. działania, które można i należy podejmować aby lokalnie poprawić jakość powietrza, w tym korzyści jakie niosą dla środowiska i budżetu domowego:
 - a. podłączenie do scentralizowanych źródeł ciepła,
 - b. termomodernizacja budynków,
 - c. nowoczesne, niskoemisyjne źródła ciepła,
 - d. korzystanie ze zbiorowych systemów komunikacji lub alternatywnych systemów transportu (rower, poruszanie się pieszo),
 - e. zieleń w miastach,
 - f. oszczędzanie energii cieplnej i elektrycznej;
4. przepisy uchwały antysmogowej oraz konieczność przestrzegania zakazów i ograniczeń wprowadzonych uchwałą, a także konsekwencje związane z nieprzestrzeganiem uchwały;
5. możliwości uzyskania dopłat i skorzystania z finansowych programów wsparcia (gminnych, wojewódzkich, ogólnokrajowych);
6. lokalne uwarunkowania.

Edukacja ekologiczna powinna obejmować formy kształcenia, zmiany postaw, zachowań i poglądów, a także przekazywanie umiejętności, wiedzy i nauka szacunku dla powietrza. Edukacja powinna stanowić czynnik mobilizujący do samodzielnego podejmowania działań na rzecz ochrony powietrza. Liczba i rodzaje akcji niezbędnych do wykonania w ramach projektu zostały określone w opisie etapów projektu w części dotyczącej doradztwa energetycznego (rozdział III pkt 1 koncepcji).

Kampanie edukacyjne powinny obejmować różne formy przekazywania informacji, np.:

- warsztaty/szkolenia/spotkania z mieszkańcami/jst,
- materiały edukacyjne (np. ulotki, plakaty, broszury, spoty radiowe i wideo), również z wykorzystaniem aplikacji mobilnych, stron internetowych, mediów społecznościowych, nośników elektronicznych, ekranów i paneli reklamowych np. w komunikacji miejskiej,
- wydarzenia, pikniki, konkursy tematyczne, wystawy, happeningi,
- podcasty, audycje radiowe i telewizyjne,
- akcje bezpośrednie przy udziale zaangażowanych podmiotów, np. straży miejskiej/gminnej, kominiarzy, urzędników, duchownych, nauczycieli, lekarzy, polityków, naukowców,
- działania mające na celu promocję innowacyjnych rozwiązań.

W ramach projektu wyklucza się możliwość prowadzenia akcji edukacyjnych związanych z tzw. spalaniem paliw od góry i prawidłowym paleniem w piecu. W ramach akcji nie jest możliwe sfinansowanie nagród i udział osób publicznych.

Partnerzy i Lider są zobowiązani do stosowania na wszystkich materiałach oraz podczas wszystkich prowadzonych akcji edukacyjnych logotypów i informacji o projekcie, promujących projekt, które będą stanowiły obligatoryjne załączniki do umowy z Liderem i Partnerem Projektu.

W I etapie projektu partnerzy są zobowiązani do wykonania bądź aktualizacji analizy/ badań dotyczących potrzeb edukacyjnych mieszkańców gminy, w tym zidentyfikowania grup wymagających szczególnego wsparcia oraz do opracowania scenariusza planowanych do przeprowadzenia działań. Scenariusz każdej zaplanowanej kampanii/akcji edukacyjnej będzie podlegał akceptacji Lidera projektu, w tym weryfikacji przedstawianych w niej informacji. Będzie to miało na celu przede wszystkim wyeliminowanie treści niezgodnych z aktualnymi przepisami prawa. Liczba przeprowadzonych działań nie powinna być mniejsza niż wynika to z opisu II i III etapu realizacji projektu, natomiast dopuszczalne będzie przeprowadzenie przez partnerów większej liczby działań.

Akcje edukacyjne, o których mowa w niniejszej koncepcji mogą być prowadzone podczas wydarzeń lokalnych. Podczas każdego z organizowanych przez gminę wydarzeń, gmina powinna zapewnić ekodoradcy możliwość wystąpienia ze stoiskiem wystawienniczym.

Ekodoradca będzie funkcjonował na obszarze na którym prowadzone są działania edukacyjne także przez inne podmioty, w tym NGOS i LGD. Ekodoradca będzie wspierał te podmioty w organizacji działań edukacyjnych, ale także korzystał z ich pomocy przy prowadzeniu własnych działań.

W Programie ochrony powietrza jako jedno z działań naprawczych wskazano akcje edukacyjne. Zatem realizacja kampanii w ramach niniejszego projektu może zostać uznana przez gminę za realizację obowiązków gminy wynikających z Programu ochrony powietrza.

IV. Nadzorowanie realizacji projektów

Wszystkie prace realizowane w ramach projektu będą monitorowane. Przewiduje się konieczność przygotowywania miesięcznych sprawozdań merytorycznych i finansowych. Za przygotowanie sprawozdań będą odpowiedzialni:

- **Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie** – w ramach serwisu internetowego i kampanii edukacyjnej prowadzonej przez Lidera oraz przeszkolenia ekodoradców,
- **Jst** – w ramach pracy ekodoradców,

Jst będzie prowadzić bezpośredni nadzór nad pracą ekodoradców, w tym także ocenę ich pracy.

Praca ekodoradców będzie rozliczana w systemie godzinowym i jakościowym. System jakościowy będzie dotyczył zrealizowanych zadań i osiągniętych celów. Wskaźniki monitorowania zostaną określone w późniejszym terminie i będą nawiązywały do zakresu obowiązków ekodoradcy.

Ekodoradca będzie zobowiązany do ewidencjonowania czasu pracy, wykonanych zadań i osiągniętych celów, a także wskaźników związanych z tymi działaniami i celami oraz zestawiania osiągnięć w dedykowanej aplikacji/systemie informatycznym. Sprawozdania z realizacji działań projektowych będą zatwierdzane przez wójta/burmistrza/prezydenta, a następnie przez Lidera w rozliczeniu miesięcznym lub w innym terminie w zależności od wyznaczonego terminu składania sprawozdań.

V. Planowany termin rozpoczęcia i zakończenia Projektu

Rozpoczęcie etapu związanego z zatrudnianiem ekodoradców planuje się w 2024 r. Natomiast zakończenie realizacji projektu w ramach dofinansowania planuje się do 31 grudnia 2028 r.

VI. Jak będzie funkcjonował Projekt po zakończeniu jego realizacji oraz kto i w jaki sposób będzie zarządzał i finansował Projekt po zakończeniu jego realizacji?

Przed rozpoczęciem realizacji Projektu Lider projektu zawrze z Partnerami Projektu Umowy Partnerskie bądź Porozumienia Partnerskie w sprawie współdziałania przy realizacji projektu pod nazwą „Mazowsze Bez Smogu”. Umowy/ Porozumienia te będą określały zasady partnerskiej współpracy stron przy realizacji Projektu i będą odnosić się do realizacji Projektu we wszystkich jego fazach: przygotowawczej, opracowania oraz wdrożenia wypracowanych rozwiązań.

Po podpisaniu umowy z Mazowiecką Jednostką Wdrażania Programów Unijnych przewiduje się możliwość/konieczność podpisania pomiędzy Województwem, a jst również innych dokumentów korespondujących z umową partnerską/porozumieniem partnerskim.

Niniejszy projekt nie ma charakteru projektu infrastrukturalnego i inwestycyjnego, nie jest zatem konieczne zachowanie okresu trwałości dla produktów projektu. Ponadto bezcelowe pozostaje zastosowanie okresu trwałości do projektu nieinwestycyjnego, którego efekty nie są możliwe do monitorowania w okresie trwałości. Niemożliwa jest bowiem ocena efektów wieloletnich przeprowadzonych szkoleń, akcji edukacyjnych, czy wykonanych kontroli. W takich przypadkach cel i efekt jest realizowany tylko w momencie wykonania działania.

VII. Skutki niewywiązywania się z realizacji projektu

Brak realizacji zadań przez ekodoradcę w liczbie wskazanej w rozdziale III niniejszej koncepcji, a co za tym idzie brak osiągnięcia wskaźników monitorowania projektu przez partnera będzie skutkowało brakiem otrzymania refundacji poniesionych kosztów za poszczególne okresy rozliczeniowe.

VIII. Inne istotne informacje dot. koncepcji

Niniejsza koncepcja może ulec modyfikacjom w wyniku opublikowania wytycznych do nowej perspektywy finansowej środków unijnych, w wyniku negocjacji umowy dofinansowania dla projektu, a także w wyniku zaistniałych problemów i barier w realizacji projektu.